Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL DEAN SPIELMANN
prezentate la 13 februarie 2025 [1]

Cauza C-743/24 [Alchaster II] [i]

Minister for Justice and Equality
împotriva
MA

[cerere de decizie preliminară formulată de Supreme Court (Irlanda)]

„Trimitere preliminară – Acordul comercial și de cooperare dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, pe de o parte, și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pe de altă parte – Cooperare judiciară în materie penală – Mandat de arestare – Predare – Modificare nefavorabilă a regimului de liberare condiționată în statul emitent – Risc de încălcare a unui drept fundamental – Articolul 49 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară formulată de Supreme Court (Curtea Supremă, Irlanda) constituie prima cauză în care Curtea trebuie să examineze întinderea neretroactivității unei pedepse în temeiul articolului 49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), motiv pentru care ne vom referi direct la hotărârea de referință a Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO” sau „Curtea de la Strasbourg”), și anume Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei [2]. Pasajul-cheie al hotărârii menționate are următorul cuprins:

„[…] măsurile adoptate de legiuitor, de autoritățile administrative sau de instanțe după pronunțarea unei hotărâri definitive de condamnare sau în timpul executării pedepsei pot conduce la redefinirea sau la modificarea întinderii «pedepsei» aplicate de instanța de judecată. În asemenea cazuri, Curtea apreciază că măsurile în cauză ar trebui să intre sub incidența interdicției de aplicare retroactivă a pedepselor consacrată la [articolul 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare «CEDO»), semnată la Roma la 4 noiembrie 1950]. În caz contrar, statele ar fi libere să adopte – de exemplu prin modificarea legii sau prin reinterpretarea actelor normative în vigoare –

[1] Limba originală: engleza.

[i] Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

[2] A se vedea Hotărârea Curții EDO din 21 octombrie 2013, Del Río Prada împotriva Spaniei (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, punctul 89, denumită în continuare „Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei”).

măsuri care să redefinească retroactiv întinderea pedepsei aplicate în detrimentul persoanei condamnate, în condițiile în care aceasta din urmă nu ar fi putut prevedea o asemenea evoluție la momentul săvârșirii faptei sau la cel al condamnării. În astfel de condiții [articolul 7 paragraful 1 din CEDO] ar fi lipsit de orice efect util pentru persoanele condamnate, întinderea pedepselor aplicate acestora fiind modificată *a posteriori* și în defavoarea lor. Curtea subliniază că atare modificări trebuie distinse de modificările aduse modalităților de executare a pedepsei, care nu intră sub incidența [articolului 7 paragraful 1 din CEDO] [3]."

2. Acest citat demonstrează în mod clar și concis că poate fi dificil să se realizeze distincția între aplicarea unei pedepse și executarea acesteia. Acest lucru este valabil în special atunci când a fost adoptat un nou set de norme, despre care se pretinde că se referă la executarea unei pedepse care constă în esență în privarea de libertate a unei persoane pentru o perioadă mai lungă decât ar fi fost cazul în temeiul normelor anterioare.

3. Prezenta cerere de decizie preliminară adresată de Supreme Court (Curtea Supremă) expune în egală măsură aceste dificultăți de delimitare. Aceasta reprezintă încă o mărturie a faptului că, deși articolul 7 din CEDO este „o normă de simplă echitate, o normă pe care orice copil ar înțelege-o" [4], astfel cum a afirmat în mod atât de judicios regretatul Lord Bingham, aplicarea unei astfel de norme în cazul unui ansamblu specific de împrejurări devine un exercițiu mai delicat.

4. În prezentele concluzii, vom susține că nu este ușor să se stabilească linia de demarcație dintre aplicarea și executarea unei pedepse și că aceasta necesită o examinare de la caz la caz a legislației naționale în cauză.

II. Cadrul juridic

A. CEDO

5. Articolul 7 din CEDO este intitulat „Nicio pedeapsă fără lege". Primul paragraf al acestuia are următorul cuprins:

„Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii."

B. Dreptul Uniunii

6. Acordul comercial și de cooperare dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, pe de o parte, și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pe de altă parte (denumit în continuare „ACC") [5], este un acord de asociere întemeiat pe articolul 217 TFUE [6] și pe articolul 101 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei

[3] A se vedea Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, punctul 89.

[4] A se vedea Bingham, T., *The Rule of Law*, Penguin Books, Londra, 2011, p. 79.

[5] JO 2021, L 149, p. 10.

[6] Decizia (UE) 2021/689 a Consiliului din 29 aprilie 2021 privind încheierea, în numele Uniunii, a [ACC], pe de o parte, și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pe de altă parte, și a Acordului dintre Uniunea Europeană și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord privind procedurile de securitate pentru schimbul de informații clasificate și protecția acestora (JO 2021, L 149, p. 2).

Atomice[7]. După o primă aplicare cu titlu provizoriu începând cu 1 ianuarie 2021[8], acesta a intrat în vigoare la 1 mai 2021, ulterior ratificării lui de către Uniunea Europeană și de către Regatul Unit[9]. ACC este compus din șapte părți[10].

7. Articolul 5 din ACC, intitulat „Drepturile private”, figurează în partea întâi[11] titlul II[12] din ACC și are următorul cuprins:

„(1) Fără a aduce atingere articolului SSC.67 din Protocolul privind coordonarea sistemelor de securitate socială și cu excepția, în ceea ce privește Uniunea Europeană, a părții a treia din prezentul acord, nicio dispoziție a prezentului acord sau a oricărui acord de completare nu se interpretează ca acordând drepturi sau impunând obligații persoanelor, altele decât cele create între părți în temeiul dreptului internațional public, nici ca permițând invocarea directă a prezentului acord sau a oricărui acord de completare în sistemele juridice interne ale părților.

(2) Niciuna dintre părți nu prevede un drept de acțiune în temeiul legislației sale împotriva celeilalte părți pe motiv că cealaltă parte a încălcat prezentul acord sau orice acord de completare.”

8. Partea a treia se referă la cooperarea în materie de asigurare a respectării legii și cooperarea judiciară în materie penală.

9. Articolul 524 din ACC, care figurează în partea a treia titlul I[13], este intitulat „Apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale” și are următorul cuprins:

„(1) Cooperarea reglementată prin prezenta parte se bazează pe respectarea de lungă durată de către părți și statele membre a democrației, a statului de drept și a protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor, inclusiv astfel cum sunt prevăzute în Declarația universală a drepturilor omului și în Convenția europeană a drepturilor omului, precum și pe importanța punerii în aplicare pe plan intern a drepturilor și libertăților prevăzute în convenția respectivă.

(2) Nicio dispoziție din prezenta parte nu modifică obligația de a respecta drepturile fundamentale și principiile juridice, astfel cum sunt reflectate, în special, în Convenția europeană a drepturilor omului și, în cazul Uniunii și al statelor sale membre, în [cartă].”

7 Decizia (Euratom) 2020/2253 a Consiliului din 29 decembrie 2020 de aprobare a încheierii, de către Comisia Europeană, a Acordului de cooperare dintre Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice în ceea ce privește utilizarea în condiții de siguranță și în scopuri pașnice a energiei nucleare și a încheierii, de către Comisia Europeană, în numele Comunității Europene a Energiei Atomice, a [ACC], pe de o parte, și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pe de altă parte (JO 2020, L 444, p. 11).

8 A se vedea articolul 783 alineatul (2) din ACC.

9 A se vedea articolul 783 alineatul (1) din ACC și Notificarea privind intrarea în vigoare a ACC și a Acordului dintre Uniunea Europeană și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord privind procedurile de securitate pentru schimbul de informații clasificate și protecția acestora (JO 2021, L 149, p. 2560).

10 Privind dispozițiile comune și instituționale (partea întâi), privind comerțul, transporturile, pescuitul și alte dispoziții (partea a doua), privind cooperarea în materie de asigurare a respectării legii și cooperarea judiciară în materie penală (partea a treia), privind cooperarea tematică (partea a patra), privind participarea la programele Uniunii, buna gestiune financiară și dispoziții financiare (partea a cincea), privind soluționarea litigiilor și dispoziții orizontale (partea a șasea) și privind dispoziții finale (partea a șaptea).

11 Dispoziții comune și instituționale.

12 Principii de interpretare și definiții.

13 Dispoziții generale.

10. Titlul VII din partea a treia (articolele 596-632), intitulat „Predare”, instituie un regim de predare între statele membre și Regatul Unit. Aceste dispoziții sunt completate de anexa 43, care stabilește informațiile pe care trebuie să le conțină un mandat de arestare [14].

11. Articolul 599 alineatul (3) din ACC, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede:

„Sub rezerva articolului 600, a articolului 601 alineatul (1) literele (b)-(h) și a articolelor 602, 603 și 604, un stat nu poate refuza executarea unui mandat de arestare emis în legătură cu următoarele comportamente, în cazul în care un astfel de comportament este pasibil de pedeapsă cu privarea de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate a cărei durată maximă este de cel puțin 12 luni:

(a) faptele oricărei persoane care contribuie la săvârșirea, de către un grup de persoane care acționează într-un scop comun, a uneia sau mai multor infracțiuni în domeniul terorismului, prevăzute la articolele 1 și 2 din Convenția europeană pentru reprimarea terorismului, încheiată la Strasbourg la 27 ianuarie 1977, sau în legătură cu traficul ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope sau infracțiuni de omucidere, vătămări corporale grave, răpire, sechestrare, luare de ostatici sau de viol, chiar și în cazul în care această persoană nu participă la executarea propriu-zisă a infracțiunii sau a infracțiunilor respective; contribuția acesteia trebuie să fi fost intenționată și săvârșită având cunoștință de faptul că participarea va contribui la realizarea activităților infracționale ale grupului sau

(b) terorismul, astfel cum este definit în anexa 45.”

12. Potrivit articolului 604 litera (c) din ACC [15], „dacă există motive serioase pentru a crede că există un risc real pentru protecția drepturilor fundamentale ale persoanei căutate, autoritatea judiciară de executare poate solicita, după caz, garanții suplimentare cu privire la tratamentul persoanei căutate după predarea acesteia înainte de a decide dacă să execute mandatul de arestare”.

13. Articolul 613 alineatul (2) din ACC precizează că, „[î]n cazul în care autoritatea judiciară de executare consideră că informațiile comunicate de statul emitent sunt insuficiente pentru a-i permite să decidă predarea, aceasta solicită furnizarea de urgență a unor informații suplimentare necesare, în special în legătură cu […] articolul 604 […], și poate stabili un termen pentru primirea acestora […]”.

III. Litigiul principal și întrebarea preliminară

14. La 26 noiembrie 2021, pe numele lui MA au fost emise patru mandate de arestare de District Judge (judecătorul districtual) din cadrul Magistrates’ Courts of Northern Ireland (Tribunalul de Primă Instanță din Irlanda de Nord, Regatul Unit)] pentru patru infracțiuni care implică acte de terorism [16], despre care se presupune că au fost săvârșite între 18 și 20 iulie 2020. Prima dintre aceste infracțiuni este pasibilă de o pedeapsă cu închisoarea de până la 10 de ani, în timp ce celelalte trei infracțiuni ar putea face obiectul pedepsei detențiunii pe viață.

[14] Potrivit articolului 778 alineatul (2) litera (r) din ACC, anexa 43 face parte integrantă din partea a treia titlul VII. A se vedea de asemenea articolul 606 din ACC privind conținutul și forma mandatului de arestare.

[15] Articolul 604 din ACC este intitulat „Garanții pe care trebuie să le ofere statul emitent în cazuri speciale”.

[16] Cele patru infracțiuni sunt: (1) apartenența la o organizație interzisă, (2) coordonarea activităților unei organizații implicate în comiterea de acte de terorism, (3) asociere în vederea coordonării activităților unei organizații implicate în comiterea de acte de terorism și (4) pregătire în vederea comiterii de acte de terorism.

15. Prin hotărârea din 24 octombrie 2022 și prin ordonanțele din 24 octombrie și din 7 noiembrie 2022, High Court (Înalta Curte, Irlanda) a dispus predarea lui MA către Regatul Unit, respingând în același timp încuviințarea formulării unui apel la Court of Appeal (Curtea de Apel, Irlanda).

16. Prin decizia din 17 ianuarie 2023, Supreme Court (Curtea Supremă) a încuviințat introducerea de către MA a unui recurs împotriva respectivei hotărâri și a respectivelor ordonanțe emise de High Court (Înalta Curte).

17. MA susține că predarea sa către Regatul Unit este incompatibilă cu principiul legalității infracțiunilor și pedepselor.

18. Instanța de trimitere arată că, în cazul în care MA ar fi predat către Regatul Unit și ar fi condamnat la o pedeapsă cu închisoarea, dreptul său la liberare condiționată ar fi reglementat de legislația Regatului Unit adoptată ulterior pretinsei săvârșiri a infracțiunilor în legătură cu care se desfășoară împotriva sa o procedură penală.

19. Întrucât instanța de trimitere avea îndoieli cu privire la necesitatea de a examina existența unui risc de încălcare a articolului 49 alineatul (1) din cartă și, în cazul în care este necesară o astfel de examinare, cu privire la modul în care acesta ar trebui efectuată de autoritatea judiciară de executare în temeiul ACC și al cartei, aceasta a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții o întrebare preliminară.

20. În Hotărârea Alchaster [17], Curtea a statuat că articolul 524 alineatul (2) și articolul 604 litera (c) din ACC coroborate cu articolul 49 alineatul (1) din cartă trebuie interpretate în sensul că, atunci când o persoană vizată de un mandat de arestare emis în temeiul acordului menționat invocă un risc de încălcare a acestui articol 49 alineatul (1) în cazul predării către Regatul Unit, ca urmare a unei modificări, nefavorabile acestei persoane, a condițiilor de liberare condiționată, intervenită ulterior presupusei săvârșiri a infracțiunii pentru care persoana menționată este urmărită penal, o autoritate judiciară de executare trebuie să efectueze o examinare autonomă în ceea ce privește existența acestui risc înainte de a se pronunța cu privire la executarea mandatului de arestare respectiv, într-o situație în care această autoritate judiciară a înlăturat deja riscul încălcării articolului 7 din CEDO întemeindu-se pe garanțiile oferite, în mod general, de Regatul Unit în ceea ce privește respectarea CEDO și pe posibilitatea aceleiași persoane de a introduce o acțiune la Curtea EDO. În urma acestei examinări, respectiva autoritate judiciară de executare poate refuza executarea mandatului de arestare menționat numai dacă, după ce a solicitat autorității judiciare emitente informații și garanții suplimentare, dispune de elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător care dovedesc că există un risc real de modificare a însești întinderii pedepsei aplicabile la data săvârșirii infracțiunii în cauză, care implică impunerea unei pedepse mai severe decât cea care era aplicabilă inițial.

21. În lumina acestei hotărâri, instanța de trimitere a solicitat autorităților din Regatul Unit, în temeiul articolului 613 alineatul (2) din ACC, să furnizeze informații suplimentare cu privire la legislația din Regatul Unit care i-ar fi aplicabilă lui MA în cazul în care ar fi condamnat pentru una sau pentru mai multe dintre infracțiunile pentru care este urmărit penal. District Judge (judecătorul districtual) din cadrul Magistrates' Courts of Northern Ireland (Tribunalul din Irlanda de Nord, Regatul Unit) a răspuns la această cerere la 17 septembrie 2024.

[17] A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024 (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 98 și dispozitivul).

22. În urma acestui răspuns, instanța de trimitere confirmă că, la momentul săvârșirii faptelor în discuție în litigiul principal, în cazul în care a fost aplicată o pedeapsă cu închisoarea pe durată determinată, instanța care a aplicat pedeapsa respectivă avea obligația de a stabili o „perioada privativă de libertate”, care nu putea depăși jumătate din pedeapsa aplicată, la finalul căreia făptuitorul avea dreptul să fie liberat condiționat. În cazul unei pedepse cu detențiunea pe viață, al unei pedepse privative de libertate pe durată nedeterminată sau al unei pedepse privative de libertate extinse, liberarea condiționată ar putea avea loc, la sfârșitul unei perioade determinate, numai în cazul în care Parole Commissioners for Northern Ireland (Comisia pentru Liberarea Condiționată din Irlanda de Nord, Regatul Unit) ar considera că menținerea în detenție a persoanei condamnate nu este necesară în vederea protejării publicului.

23. Potrivit regimului de liberare condiționată aplicabil în Irlanda de Nord începând cu 30 aprilie 2021, inclusiv în privința infracțiunilor săvârșite înainte de această dată, o pedeapsă privativă de libertate pe durată determinată pentru o anumită infracțiune de terorism este compusă dintr-o „durată privativă de libertate adecvată”, astfel cum a fost stabilită de instanță, și o perioadă suplimentară de un an în care persoana condamnată va fi liberată condiționat, perioada cumulată a acestora neputând depăși durata maximă a pedepsei cu închisoarea. Persoana poate fi pusă în libertate condiționată și după ce a executat două treimi din „durata privativă de libertate adecvată”, cu condiția ca Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată) să fie încredințată că menținerea sa în detenție nu este necesară pentru protejarea publicului.

24. Normele referitoare la liberarea condiționată a unei persoane condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață, la o pedeapsă privativă de libertate pe durată nedeterminată sau la o pedeapsă privativă de libertate extinsă nu sunt relevante în speță, întrucât instanța de trimitere a precizat că motivele invocate de MA privesc numai modificarea normelor privind pedepsele privative de libertate pe durată determinată.

25. Instanța de trimitere consideră că există o posibilitate reală ca MA să fie condamnat la o pedeapsă cu închisoarea pe durată determinată în cazul în care este returnat în Regatul Unit și că modificarea în cauză va avea drept rezultat faptul că persoanele condamnate la o astfel de pedeapsă cu închisoarea rămân în detenție pentru o perioadă mai lungă. Aceasta urmărește să afle dacă modificarea, care are ca efect eliminarea unui regim în care liberarea condiționată era automată, poate fi considerată în continuare ca vizând doar executarea pedepselor sau dacă trebuie considerată ca modificând retroactiv întinderea pedepsei.

26. În aceste condiții, prin decizia din 22 octombrie 2024, primită la grefa Curții la 24 octombrie 2024, Supreme Court (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Aplicarea, în privința unei persoane condamnate pentru săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni și căreia i s-a aplicat o pedeapsă determinată sau pedepse determinate, a unor norme modificate având ca efect faptul că va trebui să execute cel puțin două treimi din această pedeapsă și ulterior va avea doar un drept condiționat la liberare condiționată care depinde de o apreciere a periculozității, în timp ce, în temeiul normelor aplicabile la momentul săvârșirii infracțiunilor imputate, această persoană ar fi avut automat, în temeiul legii, dreptul la liberare condiționată după ce ar fi executat jumătate din această pedeapsă, implică aplicarea unei «pedepse mai severe» persoanei condamnate decât pedeapsa aplicabilă la momentul săvârșirii infracțiunilor imputate, de natură să constituie o încălcare a articolului 49 alineatul (1) din cartă?”

IV. Procedura în fața Curții

27. Supreme Court (Curtea Supremă) a solicitat judecarea prezentei cauze potrivit procedurii accelerate prevăzute la articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții.

28. Articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură prevede că, la cererea instanței de trimitere sau, cu titlu excepțional, din oficiu, președintele Curții poate, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, în cazul în care natura cauzei impune examinarea acesteia în termen scurt, să decidă judecarea trimiterii preliminare potrivit procedurii accelerate [18].

29. La 26 noiembrie 2024, președintele Curții a decis, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, să admită cererea instanței de trimitere privind judecarea prezentei cereri de decizie preliminară potrivit procedurii accelerate, conform articolului 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură [19]. Președintele Curții și-a întemeiat decizia pe faptul că întrebarea preliminară a fost adresată de instanța de trimitere în contextul unei cauze referitoare la o persoană supusă unei măsuri privative de libertate, în sensul articolului 267 al patrulea paragraf TFUE. În plus, răspunsul la această întrebare este susceptibil, având în vedere natura întrebării și împrejurările în care aceasta este adresată, să aibă un efect asupra menținerii în detenție a persoanei în cauză [20].

30. Președintele Curții a fixat pentru 10 decembrie 2024 termenul de prezentare a observațiilor scrise. Conform articolului 105 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, data ședinței a fost stabilită pentru 21 ianuarie 2025.

31. Părțile din litigiul principal, Comisia Europeană și guvernul Regatului Unit au depus observații scrise [21]. Toate părțile au participat la ședința menționată mai sus.

V. Apreciere

32. Aceasta este a doua oară în termen de o jumătate de an în care instanța de trimitere a sesizat Curtea în legătură cu aceeași cauză de la nivel național: autoritățile irlandeze nu sunt sigure dacă o persoană despre care se presupune că a comis o serie de infracțiuni poate fi predată Regatului Unit în temeiul dispozițiilor relevante ale ACC.

33. În Hotărârea din 29 iulie 2024, Curtea a statuat că articolul 524 alineatul (2) și articolul 604 litera (c) din ACC trebuie interpretate în sensul că, atunci când o persoană vizată de un mandat de arestare invocă un risc de încălcare a articolului 49 alineatul (1) din cartă în cazul predării către Regatul Unit, ca urmare a unei modificări, nefavorabile acestei persoane, a condițiilor de liberare condiționată, intervenită ulterior presupusei săvârșiri a infracțiunii pentru care persoana menționată este urmărită penal, o autoritate judiciară de executare trebuie să efectueze o examinare autonomă în ceea ce privește existența acestui risc înainte de a se pronunța cu privire

18 În plus, în cazul în care o cauză suscită incertitudini grave legate de aspecte fundamentale de drept constituțional național și de drept al Uniunii, poate fi necesar, având în vedere circumstanțele speciale ale unei astfel de cauze, ca aceasta să fie examinată în termen scurt. A se vedea Ordonanța președintelui Curții din 19 octombrie 2018, Wightman ș.a. (C-621/18, EU:C:2018:851, punctul 10 și jurisprudența citată).

19 A se vedea Ordonanța președintelui Curții din 26 noiembrie 2024, MA (C-743/24, EU:C:2024:983).

20 A se vedea Ordonanța președintelui Curții din 26 noiembrie 2024, MA (C-743/24, EU:C:2024:983, punctul 8).

21 La fel ca în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649), Regatul Unit are dreptul de a interveni în prezenta cauză. Pentru mai multe detalii, a se vedea Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, punctul 30 și nota de subsol 19).

la executarea mandatului de arestare [22]. În urma acestei examinări, respectiva autoritate judiciară de executare va trebui să refuze executarea mandatului de arestare menționat numai dacă, după ce a solicitat autorității judiciare emitente informații și garanții suplimentare, dispune de elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător care dovedesc că există un risc real de modificare a însești întinderii pedepsei aplicabile la data săvârșirii infracțiunii în cauză, care implică impunerea unei pedepse mai severe decât cea care era aplicabilă inițial [23].

34. În ceea ce privește, mai specific, domeniul de aplicare al articolului 49 alineatul (1) din cartă, Curtea s-a referit la (1) jurisprudența sa constantă potrivit căreia acest articol conține cel puțin aceleași garanții precum cele prevăzute la articolul 7 din CEDO de care trebuie să se țină seama, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, ca prag de protecție minimă [24] și la (2) jurisprudența constantă a Curții EDO potrivit căreia, în scopul aplicării articolului 7 din CEDO, trebuie să se facă distincție între o măsură care constituie în esență o „pedeapsă” și o măsură referitoare la „executarea” sau „punerea în aplicare” a pedepsei. Astfel, în cazul în care natura și scopul unei măsuri se referă la reducerea unei pedepse sau la o schimbare în regimul punerii în libertate înainte de termen, această măsură nu face parte integrantă din „pedeapsă” în sensul articolului 7 din CEDO [25].

35. În continuare, Curtea a concluzionat că o măsură referitoare la executarea unei pedepse va fi incompatibilă cu articolul 49 alineatul (1) din cartă numai dacă presupune o modificare retroactivă a însești întinderii pedepsei aplicabile la data săvârșirii infracțiunii în cauză, implicând astfel impunerea unei pedepse mai severe decât cea care era aplicabilă inițial. Deși, în orice caz, situația nu este aceeași atunci când măsura respectivă se limitează la extinderea pragului de admisibilitate a liberării condiționate, situația poate fi diferită printre altele în cazul în care măsura menționată abrogă în substanța sa posibilitatea unei liberări condiționate sau dacă aceasta se situează într-un ansamblu de măsuri care conduc la agravarea naturii intrinseci a pedepsei aplicabile inițial [26].

36. Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 49 alineatul (1) a doua teză din cartă trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „pedeapsă mai mare” care figurează în această dispoziție include o situație în care dispozițiile legale care reglementează un regim de liberare condiționată au fost modificate pentru a prevedea că dreptul la liberare condiționată automată, după executarea primei jumătăți a unei pedepse aplicate, a fost înlocuit cu un drept la liberare după executarea a cel puțin două treimi din pedeapsa aplicată. Această liberare depinde de o evaluare efectuată de Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată).

22 Aceasta include o situație în care această autoritate judiciară a înlăturat deja riscul încălcării articolului 7 din CEDO întemeindu-se pe garanțiile oferite, în mod general, de Regatul Unit în ceea ce privește respectarea CEDO și pe posibilitatea aceleiași persoane de a introduce o acțiune la Curtea EDO. A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 98).

23 A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 98).

24 *Ibidem*, punctul 92 și jurisprudența citată.

25 *Ibidem*, punctul 94 și jurisprudența Curții EDO citată.

26 *Ibidem*, punctul 97.

A. Aplicarea și executarea unei pedepse

37. De la bun început, trebuie subliniat că, în afară de mecanismul de predare stabilit de ACC [27], nu există o armonizare la nivelul Uniunii a noțiunilor pe care intenționăm să le dezvoltăm. Toate aceste noțiuni se regăsesc, sub o formă sau alta, în oricare dintre ordinile juridice ale statelor membre ale Uniunii. Cu toate acestea, din cauza lipsei de armonizare, noțiunile și circumstanțierile diferă inevitabil de la un stat membru la altul. Prin urmare, discuția de mai jos reprezintă o încercare de a rezuma și de a explica noțiuni comune oricărui sistem de drept penal.

38. Prezenta cauză privește diferența dintre aplicarea și executarea [28] unei pedepse.

39. Legislația penală prevede o serie de pedepse, dintre care cea mai drastică este privarea de libertate sub forma pedepsei cu închisoarea. O astfel de pedeapsă este pronunțată de o instanță [29] la finalul unui proces public și exprimă oprobriul public cu privire la faptă, contribuind astfel la respectarea legii. Aceasta implică o restrângere semnificativă a drepturilor autorului infracțiunii și, prin urmare, trebuie să fie proporțională cu gravitatea infracțiunii și cu gradul de vinovăție [30]. Scopul acestei pedepse este multiplu și se încadrează, de regulă, în mai multe categorii, cum ar fi pedepsirea [31], descurajarea [32] și reabilitarea [33].

40. În schimb, executarea unei pedepse se referă la procesul de punere în aplicare sau de executare a unei pedepse privative de libertate pronunțate de instanță. Regimurile de executare variază considerabil de la o ordine juridică la alta [34]. Executarea pedepsei poate include încarcerarea, detalii privind încarcerarea și gestionarea pedepselor.

41. Deși, în mod tradițional, executarea unei pedepse a fost încredințată puterii executive [35], ordinile juridice diferă în ceea ce privește problema specifică a *decidentului* în privința punerii în libertate: în unele cazuri, decizia trebuie să fie luată, în mod obligatoriu, de un judecător [36], în timp

27 ACC se inspiră în mare măsură din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, punctul 63 și următoarele).

28 În prezentele concluzii, vom utiliza termenii „executarea” și „punerea în aplicare” ca termeni sinonimi.

29 Acest lucru este adesea prevăzut în constituția unui stat. A se vedea cu titlu de exemplu articolul 92 din Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Legea fundamentală a Republicii Federale Germania), precum și hotărârea Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală, Germania) din 6 iunie 1967, 2 BvR 375/60, 53/60 și 18/65.

30 A se vedea în acest sens Jescheck, H.-H., și Weigend, T., *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, ediția a cincea, Duncker & Humblot, Berlin, 1996, p. 13.

31 Astfel, aceasta servește drept sancțiune pentru infracțiunea săvârșită, asigurând că autorul infracțiunii suportă consecințele.

32 Astfel, aceasta descurajează atât autorul infracțiunii (descurajare specifică) să comită alte infracțiuni, cât și publicul larg (descurajare generală) să comită infracțiuni.

33 Așadar, scopul său este de a-i ajuta pe infractori să se reintegreze în societate, într-o viață lipsită de infracțiuni.

34 A se vedea Höffler, K., și Padfield, N., „The implementation of sentence”, în Ambos, K., Duff, A., Heinze, A., Roberts, J., și Weigend, T., *Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice, Volume II*, Cambridge University Press, 2022, p. 349-391, la p. 379.

35 A se vedea Tulkens, F., și van de Kerchove, M., *Introduction au droit penal. Aspects juridiques et criminologiques*, ediția a opta, Wolters, Waterloo, 2007, p. 595. A se vedea de asemenea Spielmann, A., „L'exécution des peines – un éternel problème”, în *Diagonales à travers le droit luxembourgeois, Livre jubilaire de la Conférence Saint-Yves 1946-1986*, Imprimérie Saint-Paul, Luxemburg, 1986, p. 831-846, la p. 839, republicată în Spielmann, D. (ed.), *Au diapason des Droits de l'Homme. Ecrits choisis* (1975-2003), Bruylant, Bruxelles, 2006, p. 151-167, la p. 159.

36 A se vedea de exemplu Belgia (titlul V capitolul II din Loi relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine din 17 mai 2006: Tribunal de l'application des peines) sau Germania [articolul 462a din Strafprozeßordnung (Codul de procedură penală)]: Strafvollstreckungskammer (Secția penală responsabilă cu executarea pedepselor).

ce în altele procesul decizional este asigurat de puterea executivă [37]. În unele state membre există un sistem hibrid în care, în ceea ce privește anumite infracțiuni, decide puterea executivă, cu acordul unei părți a sistemului judiciar [38].

42. Deși distincția dintre aplicare și executare este relativ simplă în teorie, detaliile sunt cele care creează dificultăți și uneori este dificil să se stabilească o linie de demarcație între aplicare și executare [39], după cum vom încerca să ilustrăm prin trei exemple concise: o pedeapsă cu suspendare, o pedeapsă redusă și liberarea anticipată.

43. În primul rând, o instanță poate decide, la momentul pronunțării sentinței, suspendarea executării unei pedepse, permițând persoanei condamnate să evite executarea pedepsei în închisoare, sub rezerva îndeplinirii anumitor condiții. Acesta este în special și de obicei cazul pedepselor al căror spectru este scurt, atunci când nu există antecedente semnificative sau un risc semnificativ de recidivă ori în cazul unei prognoze sociale pozitive.

44. În al doilea rând, durata pedepsei poate fi redusă în mod oficial după aplicarea pedepsei. Această instituție este cunoscută sub denumirea de reducere (sau diminuare) a pedepsei. De regulă, această reducere poate fi rezultatul unei căi de atac, al unei grațieri, al unei amnistii sau, pur și simplu, al unei modificări a legislației sau chiar a jurisprudenței. În cazul acordării reducerii, noua pedeapsă, mai scurtă, devine durata oficială.

45. O a treia categorie se referă la regimurile de liberare anticipată. În acest caz, pedeapsa (inițială), în special durata sa, nu este modificată. În schimb, deținutului i se permite să execute restul pedepsei în afara închisorii, în anumite condiții. Aceasta constituie o etapă tranzitorie între un regim penitenciar (cu privare de libertate) și libertatea totală [40]. O astfel de liberare anticipată poate fi automată sau poate face obiectul unui comportament adecvat sau al unui progres în materie de reabilitare.

46. În general, există un consens cu privire la faptul că suspendarea (primul exemplu) se referă la aplicarea unei pedepse, în timp ce liberarea condiționată (al treilea exemplu) se referă la executarea unei pedepse. În general, se consideră că reducerea pedepsei (al doilea exemplu) se referă la aplicarea unei pedepse, deoarece durata pedepsei este redusă în mod oficial. Acestea fiind spuse, în unele ordini juridice, aceasta este interpretată ca fiind legată de executarea unei pedepse, deoarece scurtarea pedepsei are loc după condamnare. Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, la care vom face referire mai jos, vizează această ultimă categorie.

37 Acest lucru este valabil în Regatul Unit, după cum se va vedea mai în detaliu mai jos. Pentru o imagine de ansamblu comparativă cuprinzătoare, a se vedea van Kalmthout, A. M., și Tak, P. J. P., *Sanctions-Systems in the Member-States of the Council of Europe. Deprivation of liberty, community service and other substitutes. Part I* (1988) și *Part II* (1992), Kluwer Law International, Deventer. A se vedea de asemenea Pradel, J., *Droit pénal comparé*, ediția a patra, Dalloz, 2016, punctul 558.

38 A se vedea de exemplu Luxemburg [articolul 669 și următoarele din Code de procedure pénale (Codul de procedură penală)], unde poate lua decizia procurorul general sau, după caz, procurorul general la recomandarea unei comisii din care fac parte, pe lângă procurorul general, doi magistrați din cadrul parchetului.

39 A se vedea de asemenea, Kadelbach, S., „Kapitel 15: Keine Strafe ohne Gesetz", în Dörr, O., Grote, R., și Marauhn, T. (ed.), *EMRK/GG Konkordanzkommentar*, ediția a treia, Mohr Siebeck, Tübingen, 2022, punctul 37.

40 A se vedea Spielmann, D., și Spielmann, A., *Droit pénal général luxembourgeois*, ediția a doua, Bruylant, Bruxelles, 2004, p. 576.

B. Principiul neretroactivității (articolul 7 paragraful 1 din CEDO și articolul 49 din cartă)

1. Considerații generale

47. Un stat de drept ar trebui să protejeze persoana nu numai prin intermediul dreptului penal, ci și împotriva dreptului penal [41]. Astfel, orice sistem juridic trebuie, pe de o parte, să prevadă metode și mijloace adecvate de prevenire a infracționalității, impunând, pe de altă parte, restricții în ceea ce privește utilizarea puterii penale, astfel încât cetățenii să nu fie lăsați fără apărare împotriva acțiunilor arbitrare sau excesive ale statului. Unul dintre principiile care permit garantarea acestui din urmă aspect este principiul legalității. Acesta servește la prevenirea pedepselor arbitrare, incalculabile, fără lege sau pe baza unei legi indefinite sau retroactive.

48. Principiul legalității poate fi împărțit în alte patru subprincipii [42]: interzicerea analogiei [43], interdicția ca dreptul cutumiar să fie cel pe care se bazează pedeapsa sau majorarea pedepsei [44], principiul neretroactivității [45] și interzicerea legilor penale nespecifice [46].

49. Principiul legalității este prevăzut la articolul 49 alineatul (1) din cartă și potrivit acestuia nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia infracțiune potrivit dreptului intern sau dreptului internațional.

50. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul în care, ulterior săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă.

51. Fiind drepturi fundamentale, acestea sunt garantate din punct de vedere juridic [47].

52. Articolul 49 alineatul (1) din cartă se inspiră în primul rând din articolul 7 din CEDO [48], care este parțial formulat în termeni identici [49]. Acesta trebuie interpretat în sensul că cuprinde cel puțin aceleași cerințe precum cele care decurg din articolul 7 din CEDO [50]. Acest lucru este confirmat de explicațiile (fără caracter obligatoriu) referitoare la cartă [51].

41 A se vedea Roxin, C., *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I*, ediția a patra, C. H. Beck, München, 2006, § 5 A, punctul 1.

42 A se vedea, cu privire la această distincție, Roxin, C., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, *Band I*, ediția a patra, C. H. Beck, München, 2006, § 5 B, punctul 7 și urm.

43 *Nullum crimen, nulla poena sine lege stricta.*

44 *Nullum crimen, nulla poena sine lege scripta.*

45 *Nullum crimen, nulla poena sine lege praevia.*

46 *Nullum crimen, nulla poena sine lege certa.*

47 A se vedea Lemke, S., în von der Groeben, H., Schwarze, J., și Hatje, A. (ed.), *Europäisches Unionsrecht (Kommentar), Band 1*, ediția a șaptea, Nomos, Baden-Baden, 2015, articolul 49 din GRC, punctul 2.

48 Acesta este de asemenea inspirat din articolul 15 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; a se vedea Explicația cu privire la articolul 49 – Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor, cuprinse în Explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale (JO 2007, C 303, p. 17). În conformitate cu articolul 6 alineatul (1) al treilea paragraf TUE și cu articolul 52 alineatul (3) din cartă, explicațiile au fost elaborate pentru a oferi indicații cu privire la interpretarea cartei și trebuie luate în considerare în mod corespunzător atât de instanțele Uniunii, cât și de instanțele statelor membre.

49 Formularea primelor două teze ale articolului 49 alineatul (1) este identică cu cea a articolului 7 paragraful 1 din CEDO.

50 A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 92 și jurisprudența citată).

51 A se vedea Explicația cu privire la articolul 52 – Întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor cuprinsă în Explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale (JO 2007, C 303, p. 17).

53. Articolul 7 din CEDO este o dispoziție fundamentală în cadrul convenției [52] și constituie un element indispensabil al statului de drept. Nicio derogare de la aceasta nu este permisă potrivit articolului 15 din CEDO [53].

54. Aceasta ne conduce la jurisprudența Curții EDO, care este invocată în scopul interpretării articolului 49 alineatul (1) din cartă. Astfel, există o jurisprudență solidă a acestei instanțe cu privire la neretroactivitate [54], și anume cu privire la articolul 7 paragraful 1 a doua teză din CEDO, potrivit căruia nu se poate aplica o *pedeapsă* mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

55. Potrivit jurisprudenței tradiționale și constante a Curții de la Strasbourg, deși pedeapsa intră în domeniul de aplicare al articolului 7 paragraful 1 din CEDO, situația este diferită în ceea ce privește executarea pedepsei în cauză [55].

56. De altfel, aceeași abordare a fost adoptată de Comitetul pentru drepturile omului al Organizației Națiunilor Unite, care este organismul de monitorizare al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice [56], în timp ce, și în ordinile juridice naționale, principiul neretroactivității se aplică în mod tipic numai pedepselor, iar nu executării acestora [57].

2. Regimul în cauză

57. Ajungem astfel la prezenta cauză și la întrebarea dacă măsurile în discuție privesc pedeapsa în sine sau executarea unei pedepse. Pentru a stabili acest lucru, este esențial să amintim caracteristicile acestor măsuri.

52 A se vedea de asemenea în acest sens Scalia, D., „L'application du principe de légalité des peines aux crime (les plus) graves: l'orthodoxie retrouvée", în *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, vol. 25, nr. 99, Bruxelles, 2014, p. 689-715, p. 714.

53 A se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea Curții EDO din 22 noiembrie 1995, C.R. împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1995:1122JUD002019092, punctul 32), Hotărârea Curții EDO din 22 noiembrie 1995, S.W. împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1995:1122JUD002016692, punctul 34), și Hotărârea Curții EDO din 12 februarie 2008, Kafkaris împotriva Ciprului (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, punctul 137).

54 Cu toate acestea, este interesant de observat că, în cererile formulate în fața Curții EDO, persoanele își întemeiază în mod mult mai frecvent argumentele pe presupuse încălcări ale articolului 7 din CEDO, iar nu pe încălcări ale articolului 5 (Dreptul la libertate și la siguranță), ale articolului 6 (Dreptul la un proces echitabil) sau ale articolului 8 (Dreptul la respectarea vieții private și de familie) din CEDO. A se vedea în această privință Sanz-Caballero, S., „The principle of *nulla poena sine lege* revisited: The retrospective application of criminal law in the eyes of the European Court of Human Rights", în *European Journal of International Law*, vol. 28, nr. 3, 2017, p. 787-817, p. 789. Sanz-Caballero subliniază de asemenea că puținele cazuri în care Curtea de la Strasbourg a constatat o încălcare a articolului 7 din CEDO „au fost adesea notorii și au generat o alarmă socială".

55 A se vedea Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului din 3 martie 1986, Hogben împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385), și Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului din 28 februarie 1996, Hosein împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395). A se vedea de asemenea Decizia Curții EDO din 29 noiembrie 2005, Uttley împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603), și Hotărârea Curții EDO din 12 februarie 2008, Kafkaris împotriva Ciprului (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, punctul 142).

56 Articolul 15 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice conține o interdicție de aplicare retroactivă a dreptului penal. În speță, Comitetul pentru drepturile omului a clarificat faptul că introducerea retroactivă a liberării condiționate cu supraveghere obligatorie nu este considerată o pedeapsă în sensul articolului 15 menționat anterior, ci mai degrabă o măsură de asistență socială destinată să asigure reabilitarea autorului infracțiunii. A se vedea A. R. S. împotriva Canadei, Comunicarea nr. 91/1981, documentul O.N.U. CCPR/C/OP/1 la 29 (1984), punctul 5.3, disponibilă la adresa: https://juris.ohchr.org/casedetails/438/en-US. În consecință, Comitetul pentru drepturile omului a declarat comunicarea inadmisibilă. Pentru o dezbatere critică, a se vedea Schabas, W. A., *U. N. International Covenant on Civil and Political Rights. Nowak's CCPR Commentary*, ediția a treia, N. P. Engel Verlag, Kehl, 2019, articolul 15 din PIDCP, punctul 13.

57 A se vedea de exemplu Merle, R., și Vitu, A., *Traité de droit criminel*, volumul I, ediția a șaptea, Éditions Cujas, Paris, 1997, punctul 282, și Kuty, F., *Principes généraux du droit pénal belge*, Éditions Larcier, Bruxelles, 2007, punctele 482 și 506.

58. În mod evident, revine în cele din urmă instanței de trimitere sarcina de a stabili dacă în prezenta cauză există un risc de încălcare a articolului 49 alineatul (1) din cartă în cazul în care MA ar fi predat Regatului Unit [58]. În plus, ne confruntăm cu un număr considerabil de incertitudini, având în vedere că nu există încă o condamnare și că predarea lui MA este solicitată pentru săvârșirea unor presupuse infracțiuni. În prezent, nu este clar dacă, în cazul unei condamnări, se va aplica o pedeapsă cu închisoarea cu durată determinată sau pedeapsa detențiunii pe viață. Totuși, toate aceste aspecte sunt, în cele din urmă, lipsite de pertinență, întrucât întrebarea instanței de trimitere se referă în mod explicit la o pedeapsă determinată. În consecință, va reveni Curții sarcina de a examina reglementarea modificată în ceea ce privește (exclusiv) pedepsele determinate.

59. Acestea fiind spuse, pe baza informațiilor disponibile și având în vedere faptul că instanța de trimitere are nevoie în mod evident de orientări în această privință, după cum atestă faptul că a (re)adresat Curții întrebarea sa, considerăm că suntem în măsură să orientăm instanța de trimitere în acest stadiu.

a) Conținutul noilor norme

60. La momentul săvârșirii faptelor în discuție în litigiul principal, în cazul în care era aplicată o pedeapsă cu închisoarea pe durată determinată, instanța care aplica pedeapsa respectivă avea obligația de a stabili o „perioadă privativă de libertate”, care nu putea depăși jumătate din pedeapsa aplicată, la finalul căreia făptuitorul avea în mod automat dreptul să fie pus în libertate condiționată [59]. Secretary of State for Northern Ireland (secretarul de stat al Irlandei de Nord) era obligat să pună în libertate un deținut care ar fi executat partea din pedeapsă relevantă [60].

61. În temeiul noilor norme, o persoană condamnată este în prezent pasibilă de o pedeapsă privativă de libertate pe durată determinată pentru o durată egală cu suma dintre „durata privativă de libertate adecvată” și o perioadă suplimentară de un an pentru care infractorul este supus liberării. Această durată cumulată nu poate depăși durata maximă a pedepsei cu închisoarea care este aplicabilă (în scopul prezentei cauze, 10 ani) [61]. „Durata privativă de libertate adecvată” este cea care, în opinia instanței, asigură caracterul adecvat al pedepsei. După ce a executat două treimi din această durată, condamnatul poate fi liberat condiționat conform indicațiilor Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată), cu condiția ca comisia să fie încredințată că nu mai este necesar ca deținutul să fie închis pentru protejarea publicului [62].

62. Prin urmare, noile norme au introdus două modificări distincte: în primul rând, liberarea condiționată nu mai este posibilă după executarea a jumătate din durata pedepsei, ci mai târziu, după executarea a cel puțin două treimi din durata pedepsei, înțelegându-se că trebuie să existe

58 A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, punctul 81).

59 A se vedea articolul 8 din Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 [Ordinul din 2008 privind justiția penală (Irlanda de Nord)], astfel cum a fost reprodus de instanța de trimitere la punctele 17 și 18 din cererea de decizie preliminară. În cazul unei pedepse cu detențiunea pe viață, al unei pedepse privative de libertate pe durată nedeterminată sau al unei pedepse privative de libertate extinse, liberarea condiționată ar putea avea loc, la sfârșitul unei perioade determinate, numai în cazul în care Parole Commissioners for Northern Ireland (Comisia pentru Liberarea Condiționată din Irlanda de Nord, Regatul Unit) ar considera că menținerea în detenție a persoanei condamnate nu este necesară în vederea protejării publicului.

60 A se vedea articolul 17 din Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 [Ordinul din 2008 privind justiția penală (Irlanda de Nord)], astfel cum a fost reprodus de instanța de trimitere la punctele 17 și 18 din cererea de decizie preliminară.

61 A se vedea punctul 22 din cererea de decizie preliminară.

62 A se vedea punctul 22 din cererea de decizie preliminară.

întotdeauna cel puțin un ultim an în care persoana în cauză este liberată condiționat. În al doilea rând, un regim de liberare automată a fost înlocuit de un regim de liberare condiționată în care este necesară intervenția Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată).

63. Trebuie adăugat că, astfel cum a subliniat instanța de trimitere [63], făcând trimitere la o hotărâre relevantă a Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) [64], obiectivul declarat al modificării acestei reglementări este de a proteja publicul, prin eliminarea posibilității de liberare anticipată automată a infractorilor teroriști și prin amânarea momentului în care se poate lua în considerare liberarea acestor infractori.

b) Argumentele părților

64. MA susține în esență că noțiunea de „abrogare” a posibilității de liberare anticipată menționată în Hotărârea Alchaster [65], pronunțată de Curte, trebuie înțeleasă în sensul că vizează eliminarea nu numai a oricărei posibilități de liberare condiționată în orice etapă a executării unei pedepse cu închisoarea, ci și a unei liberări automate prevăzute inițial într-o anumită etapă a executării respective. În plus, potrivit MA, modificările în discuție în litigiul principal au ca efect creșterea severității intrinseci a pedepsei aplicate. El susține că aceste modificări adaugă un element punitiv.

65. Irlanda, Regatul Unit și Comisia sunt de o altă părere. Acestea subliniază că pedepsele aplicate au rămas neschimbate, și anume privarea de libertate pentru o perioadă maximă de 10 ani. Modificarea condițiilor de liberare anticipată este, în opinia lor, un exemplu tipic de măsură referitoare la executarea unei pedepse. În plus, Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată) nu are competența de a prelungi sau de a reduce pedeapsa aplicată.

c) Analiză

66. Admitem că ne aflăm în prezența unei situații limită în care răspunsul corect nu este clar. Înainte de a fi în măsură să oferim Curții o propunere de răspuns, trebuie să examinăm îndeaproape jurisprudența relevantă a Curții EDO [66].

1) Jurisprudența Curții EDO

67. Punctul de plecare al jurisprudenței consacrate a Curții de la Strasbourg este că noțiunea de „pedeapsă” are un domeniu de aplicare autonom [67]. În continuare, Curtea EDO face în mod constant o distincție în jurisprudența sa între o măsură care constituie o pedeapsă în sine și o măsură care privește executarea sau punerea în aplicare a pedepsei.

63 A se vedea punctul 21 din cererea de decizie preliminară.

64 A se vedea hotărârea Supreme Court of the United Kingdom din 19 aprilie 2023, Morgan ș.a./Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, punctul 69, disponibilă la adresa https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

65 A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 97).

66 De asemenea, este relevantă jurisprudența fostei Comisii Europene a Drepturilor Omului, care a funcționat, în primă instanță, înainte de intrarea în vigoare, la 1 noiembrie 1998, a Protocolului nr. 11 la [CEDO], care a restructurat mecanismul de control instituit prin aceasta.

67 A se vedea în acest sens Hotărârea Curții EDO din 9 februarie 1995, Welch împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1995:0209JUD001744090, punctul 28), Hotărârea din 8 iunie 1995, Jamil împotriva Franței (CE:ECHR:1995:0608JUD001591789, punctul 31), și Hotărârea din 12 februarie 2008, Kafkaris împotriva Ciprului (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, punctul 142).

i) Cauze anterioare Hotărârii Del Río Prada împotriva Spaniei

68. În Hotărârea Hogben, pronunțată într-o cauză care privea detențiunea pe viață ca pedeapsă obligatorie pentru omor, normele erau de așa natură încât persoana în cauză, atunci când nu mai era considerată periculoasă, putea fi transferată dintr-o închisoare cu regim închis într-o închisoare cu regim deschis, cu speranța rezonabilă de a fi liberată în termen de doi ani de la transfer. După ce a executat 13 ani din pedeapsă, domnul Hogben a fost transferat într-o instituție penitenciară cu regim deschis. În acea perioadă, normele privind liberarea condiționată au fost modificate. Ministrul competent [68] a anunțat o nouă politică de liberare condiționată în cadrul unei conferințe a partidului său politic. Obiectivul declarat a fost acela de a exclude liberarea condiționată înainte de executarea a 20 de ani de pedeapsă în sistem privativ de libertate în cazul „criminalilor care au săvârșit infracțiunea de omor asupra ofițerilor de poliție sau a ofițerilor din penitenciare, asasinatelor teroriste, criminalilor care au săvârșit crime motivate sexual sau acte de sadism împotriva copiilor și omorurilor comise în cursul unor jafuri armate”. Acest lucru a avut drept consecință faptul că domnul Hogben nu putea fi pus în libertate înainte de a fi executat 20 de ani în regim privativ de libertate. Comisia Europeană a Drepturilor Omului a considerat că „pedeapsa” în sensul articolului 7 paragraful 1 din CEDO era cea a detențiunii pe viață. Faptul că regimul liberării condiționate a fost modificat se referea la executarea pedepsei, iar nu la „pedeapsa” în cauză [69]. În consecință, cererea a fost declarată inadmisibilă.

69. În Hotărârea Hosein, reclamantul fusese condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață. Ca urmare a faptului că s-a îmbolnăvit în timpul detenției și a necesității de a fi luat în custodie publică în spital pentru tratament, i s-a refuzat audierea pentru liberare condiționată care ar fi putut duce la liberarea sa. Comisia Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „așteptările cu privire la liberarea condiționată nu aduc atingere «pedepsei» aplicate în sensul articolului 7 [din CEDO]” [70].

70. În Hotărârea Grava, reclamantul fusese condamnat la șase ani de închisoare, durată pe care instanța de apel competentă a redus-o ulterior la patru ani. Ulterior, el a solicitat reduceri ale pedepsei, care au permis reducerea pedepsei în anumite condiții. După un refuz inițial, a fost acordată o reducere. La acel moment, reclamantul fusese deja pus în libertate. Or, timpul petrecut în închisoare ar fi depășit durata pe care ar fi petrecut-o în închisoare dacă reducerea ar fi fost aplicată în timp util. Prin urmare, reclamantul a susținut că admiterea tardivă a cererii de acordare a unei reduceri a condus la o pedeapsă mai severă decât cea prevăzută de lege la momentul săvârșirii infracțiunii. Curtea de la Strasbourg nu a fost de acord cu această susținere, afirmând că „pedeapsa” se referea la pedeapsa cu închisoarea de patru ani. Instituția reducerii se referă la executarea pedepsei, iar nu la pedeapsa în sine. Prin urmare, nu a existat nicio încălcare a articolului 7 paragraful 1 din CEDO [71].

71. În hotărârea pronunțată în cauza Uttley, o persoană condamnată la o pedeapsă cu închisoarea de 12 ani ar fi putut fi liberată anticipat după executarea a două treimi din pedeapsă, cu condiția să fi avut un comportament adecvat [72]. În perioada în care se afla în închisoare, normele au fost

68 Și anume Secretary of State for the Home Department (secretarul de stat al Departamentului de Interne, Regatul Unit).

69 A se vedea Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului din 3 martie 1986, Hogben împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, punctul 4).

70 A se vedea Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului din 28 februarie 1996, Hosein împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395, punctul 1).

71 A se vedea Hotărârea Curții EDO din 10 iulie 2003, Grava împotriva Italiei (CE:ECHR:2003:0710JUD004352298, punctul 51).

72 Liberarea condiționată ar fi fost posibilă după executarea a unei treimi din pedeapsă.

modificate în sensul că liberarea anticipată după executarea a două treimi din pedeapsă devenea supusă unor condiții. Reclamantul a susținut că această condiționare constituia o pedeapsă mai severă decât cea impusă inițial. Curtea de la Strasbourg a respins cererea ca inadmisibilă, reiterând faptul că măsura în cauză nu făcea parte din pedeapsă, ci făcea parte din regimul în temeiul căruia deținuții puteau fi liberați înainte de executarea întregii durate a pedepsei aplicate [73].

72. Prin urmare, putem rezuma că din toate cauzele menționate mai sus reiese că, atunci când natura și finalitatea unei măsuri se referă la reducerea unei pedepse sau la modificarea unui regim de liberare anticipată, aceasta nu face parte din „pedeapsă” în sensul articolului 7 din CEDO.

ii) Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei

73. Ajungem astfel la întrebarea legată de măsura în care abordarea mai degrabă formalistă a Curții EDO, astfel cum a fost prezentată mai sus, a fost modificată prin Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei.

74. La data săvârșirii infracțiunilor de către doamna Del Río Prada, Codul penal spaniol din 1973 limita pedeapsa maximă cu închisoarea la 30 ani în cazul unor pedepse multiple. În plus, acest cod penal permitea persoanei deținute să beneficieze de o reducere de o zi pentru fiecare perioadă de două zile de muncă. Ulterior, și anume nu numai după săvârșirea infracțiunilor, ci și după pronunțarea sentințelor, Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) a aplicat așa-numita jurisprudență Parot, care a modificat calculul reducerii pedepsei. În loc să aplice reducerea prin raportare la termenul maxim de 30 de ani, reducerea a fost aplicată fiecărei pedepse individuale. Rezultatul a constat în imposibilitatea *de facto* a doamnei Del Río Prada de a beneficia de *orice eventuală reducere a pedepsei*. Cu alte cuvinte, posibilitatea unei reduceri a pedepsei a fost redusă la zero.

75. În aceste condiții, Curtea EDO, reunită în Marea Cameră [74], a statuat că aplicarea jurisprudenței Parot în situația doamnei Del Río Prada a privat de orice efect util reducerea pedepsei pentru munca prestată în regim de detenție la care avea dreptul potrivit legii și în conformitate cu deciziile definitive ale instanțelor responsabile de executarea pedepselor [75]. Curtea EDO a afirmat în continuare că modul în care au fost aplicate dispozițiile „a depășit simpla politică penitenciară” [76] și că, „«jurisprudența Parot» a avut drept consecință faptul că pedeapsa cu închisoarea de maximum [30] de ani a încetat să mai constituie o pedeapsă

[73] A se vedea Hotărârea Curții EDO din 29 noiembrie 2005, Uttley împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603). La nivel național, Court of Appeal (England &Wales) [Curtea de Apel (Anglia și Țara Galilor)] a considerat că impunerea liberării condiționate face parte integrantă din pedeapsă în ansamblul său și nu reprezintă doar o formă de administrare a acesteia. A fost o „ficțiune” să se susțină că pedeapsa nu a devenit mai severă, motiv pentru care Curtea EDO a constatat o încălcare a articolului 7 din CEDO. A se vedea [2003] EWCA Civ 1130, punctele 14 și 15, disponibilă la adresa: http://www2.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2003/1130.html. House of Lords a anulat însă decizia Court of Appeal (England &Wales) ([2004] UKHL 38, disponibilă la adresa: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040722/uttley-1.htm). A se vedea în detaliu Douglas, H., „Article 7: no punishment without law”, în Simor, J., și Emmerson, B., *Human Rights Practice*, Sweet &Maxwell, Londra, 2024.

[74] *In casu*, cauza a fost retrimisă în fața Marii Camere, la cererea guvernului spaniol, în temeiul articolului 43 din CEDO, ceea ce înseamnă că este vorba despre o cauză excepțională care „ridică o problemă gravă privind interpretarea sau aplicarea [CEDO] […] sau o altă problemă gravă cu caracter general” [a se vedea articolul 43 paragraful 2 din CEDO].

[75] Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, punctul 107.

[76] A se vedea Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, punctul 108.

autonomă în cazul căreia se aplicau reduceri ale pedepsei pentru munca prestată în detenție, devenind, în schimb, o pedeapsă de [30] de ani, căreia nu i s-ar aplica în mod efectiv nicio astfel de reducere”[77].

76. Considerăm că acest din urmă element este esențial pentru prezenta cauză: în Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, noua situație juridică nu mai prevedea nicio posibilitate de reducere a pedepsei aplicate. O astfel de împrejurare excepțională a constituit o redefinire a întinderii pedepsei aplicate inițial.

77. În opinia noastră, Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei confirmă în esență jurisprudența anterioară, prin care se menține distincția dintre aplicarea și executarea unei pedepse. Situația de fapt din cauza respectivă a fost însă de așa natură încât, prin eliminarea oricărei posibilități de reducere a pedepsei, a fost afectată întinderea pedepsei inițiale.

iii) Cauze ulterioare Hotărârii Del Río Prada împotriva Spaniei

78. Curtea EDO a continuat să aplice această hotărâre într-o serie de decizii de inadmisibilitate.

79. În Hotărârea Abedin, reclamantul avea inițial dreptul la liberare automată și necondiționată după executarea a trei sferturi din pedeapsă. În temeiul noilor norme, care au fost adoptate și au intrat în vigoare după condamnarea sa, o comisie de liberare condiționată trebuia să aprobe orice liberare. În plus, condițiile punerii în libertate au rămas în vigoare până la expirarea pedepsei.

80. Cu alte cuvinte, la fel ca în prezenta cauză, un regim care conduce la liberarea automată a fost înlocuit cu un regim care necesită intervenția și aprobarea unei comisii de liberare condiționată.

81. Curtea de la Strasbourg a reamintit mai întâi jurisprudența sa, în special constatările din Decizia Uttley și din Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei. Referindu-se în mod specific la aceasta din urmă, instanța menționată a amintit că elementul esențial pentru a stabili aplicabilitatea articolului 7 din CEDO într-un astfel de caz este dacă modificările introduse au avut ca efect modificarea sau redefinirea pedepsei *înseși*[78]. Aceasta a explicat că, în Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, „s-a pus în discuție articolul 7 [din CEDO] deoarece, în loc să aplice reducerile obținute la pedeapsa de [30] de ani aplicată reclamantei, astfel cum fusese anterior practica judiciară, autoritățile au aplicat reducerile obținute de reclamantă pedepselor individuale în conformitate cu un reviriment jurisprudențial recent. Curtea a considerat că efectul general al modificării practicii în Spania a constat în esență în modificarea sau redefinirea pedepsei aplicate reclamantei de la o pedeapsă de [30] de ani, minus reducerile obținute ale pedepsei, la o pedeapsă de [30] de ani, fără niciun drept la reduceri ale pedepsei”[79].

82. În continuare, Curtea de la Strasbourg a statuat că nu se aplicau aceleași considerații în cazul domnului Abedin, a cărui pedeapsă cu închisoarea de 20 de ani nu a fost modificată, și că dispozițiile privind liberarea anticipată se aplicau în cazul acestei pedepse[80]. În continuare, instanța a arătat că nu a fost avută în vedere nicio redefinire sau modificare a „pedepsei” aplicate

[77] A se vedea Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, punctul 109.

[78] A se vedea Hotărârea Curții EDO din 12 noiembrie 2019, Abedin împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:2019:1112DEC005402616, punctul 33).

[79] *Ibidem*, punctul 35.

[80] *Ibidem*, punctul 36.

domnului Abedin [81]. Acest lucru a determinat instanța să concluzioneze că situația domnului Abedin privea modul de executare a pedepsei sale și nu intra în domeniul de aplicare al articolului 7 paragraful 1 din CEDO [82]. În consecință, aceasta a declarat cererea inadmisibilă [83].

83. În Hotărârea Devriendt, reclamantul fusese condamnat la detențiune pe viață. La momentul condamnării, el putea solicita liberarea condiționată după 10 ani de detenție. Ulterior, acest prag a fost ridicat la 15 ani și aplicat retroactiv în cazuri precum al său.

84. Curtea de la Strasbourg a statuat că modificarea legislației viza modul de executare a pedepsei. La fel ca în Hotărârea Abedin, aceasta a amintit că pedeapsa în cauză nu fusese modificată de la data săvârșirii infracțiunii [84]. În continuare, Curtea de la Strasbourg a arătat că, în dreptul belgian, liberarea condiționată este o modalitate de executare a unei pedepse privative de libertate prin care persoana condamnată execută pedeapsa în afara închisorii, sub rezerva respectării condițiilor impuse în cursul unei perioade de probă determinate. În acest sens, Curtea de la Strasbourg a precizat în mod expres că această cauză se deosebește în această privință de situația din Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, în care era vorba despre o reducere a pedepsei care trebuia executată, iar nu despre o simplă reducere sau adaptare a condițiilor de executare [85].

85. În continuare, instanța menționată a făcut distincție între situația domnului Devriendt și cea a doamnei Del Río Prada. Aceasta a admis că modificarea legislativă din anul 2013 a avut ca efect creșterea termenului de eligibilitate pentru liberarea condiționată, ceea ce a condus, fără îndoială, la o situație mai dificilă în ceea ce privește detenția reclamantului, dar a remarcat că, contrar situației din Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei, un astfel de tratament mai sever nu a avut ca efect imposibilitatea acordării liberării condiționate [86].

86. În continuare, aceasta a amintit că s-a statuat anterior că împrejurarea că extinderea pragului de admisibilitate a liberării condiționate intervenite ulterior unei condamnări a determinat o înăsprire a situației detenției privea executarea pedepsei, iar nu pedeapsa însăși și că, prin urmare, dintr-o asemenea împrejurare nu se putea deduce că pedeapsa aplicată ar fi mai severă decât cea aplicată de instanța de fond [87].

87. În continuare, Curtea EDO a concluzionat că cauza domnului Devriendt privea numai modul în care a fost executată pedeapsa și nu avea nicio incidență asupra întinderii pedepsei, care a rămas neschimbată [88]. În consecință, aceasta a declarat cererea inadmisibilă [89].

88. Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei este o hotărâre pronunțată de Marea Cameră, fiind însoțită de autoritatea firească asociată celui mai solemn complet de judecată al Curții EDO. Deciziile pronunțate în cauzele Abedin și Devriendt sunt decizii de inadmisibilitate ale

81 *Ibidem.*

82 *Ibidem.*

83 *Ibidem*, punctul 37: plângerea era incompatibilă *ratione materiae* cu CEDO în sensul articolului 35 paragraful 3 litera (a) din CEDO și trebuia respinsă în conformitate cu articolul 35 paragraful 4 din CEDO.

84 A se vedea Hotărârea Curții EDO din 31 august 2021, Devriendt împotriva Belgiei (CE:ECHR:2021:0831DEC003556719, punctul 24).

85 *Ibidem*, punctul 26.

86 *Ibidem*, punctul 28.

87 *Ibidem*, punctul 29.

88 *Ibidem*, punctul 30.

89 *Ibidem*, punctul 34: plângerea a fost considerată incompatibilă *ratione materiae* cu CEDO în sensul articolului 35 paragraful 3 litera (a) din CEDO și a fost respinsă în conformitate cu articolul 35 paragraful 4 din CEDO.

comitetului [90]. Cu toate acestea, această diferență privind completul de judecată este irelevantă în prezentul context, întrucât ambele complete angajează în mod oficial Curtea EDO în același fel. În orice caz, trebuie să se considere că, pentru Curtea de la Strasbourg, problema a fost atât de clară în deciziile Abedin și Devriendt încât a decis să le încredințeze unui comitet [91].

2) Aplicabilitatea în prezenta cauză

i) Creșterea termenului de eligibilitate pentru liberarea condiționată

89. Potrivit constatărilor Curții în Hotărârea Alchaster, creșterea, în sine, a termenului de eligibilitate pentru liberarea condiționată nu intră în domeniul de aplicare al articolului 49 alineatul (1) din cartă [92]. În acest sens ne putem întemeia pe Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei și pe Hotărârea Devriendt în măsura în care Curtea de la Strasbourg afirmă foarte clar că o creștere a termenului de eligibilitate pentru liberarea condiționată face parte din executarea unei pedepse și, prin urmare, nu intră în domeniul de aplicare al articolului 7 paragraful 1 din CEDO.

ii) Liberarea condiționată pe baza evaluării Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată)

90. În Hotărârea Alchaster, Curtea a precizat în esență că domeniul de aplicare al articolului 49 alineatul (1) din cartă poate include o situație în care măsura în cauză abrogă în substanța sa posibilitatea unei liberări condiționate sau se situează într-un ansamblu de măsuri care conduc la agravarea naturii intrinseci a pedepsei aplicabile inițial [93].

91. Abrogarea completă a posibilității de liberare condiționată poate fi exclusă în speță, întrucât, astfel cum a confirmat Regatul Unit în ședință, în cursul ultimului an de executare a pedepsei, persoana în cauză este *întotdeauna* liberată condiționat. Acesta este motivul pentru care considerăm că situația din prezenta cauză nu este comparabilă cu cea din Hotărârea Del Río Prada împotriva Spaniei.

92. Aspectul dacă ne confruntăm cu un *ansamblu* de măsuri care conduc la agravarea naturii intrinseci a pedepsei aplicabile inițial este, în opinia noastră, mai delicat și, prin urmare, formularea răspunsului este mai dificilă.

93. Astfel cum a subliniat instanța de trimitere [94], făcând trimitere la o hotărâre relevantă a Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) [95], scopul declarat al modificării este de a proteja publicul prin eliminarea posibilității de liberare automată a infractorilor teroriști și prin amânarea termenului celui mai apropiat în care acești infractori pot fi luați în considerare pentru liberare.

90 Comitetele sunt alcătuite, *inter alia*, din trei judecători, a se vedea articolul 26 paragraful 1 din CEDO și articolul 27 din Regulamentul de procedură al Curții EDO.

91 Astfel de decizii de inadmisibilitate au fost calificate drept „jurisprudență negativă”, a cărei semnificație este aceea că „nu are sens să se formuleze plângeri comparabile suplimentare în fața Curții de la Strasbourg, cel puțin în viitorul apropiat”, a se vedea Myjer, E., și Kempees, P., „Thoughts on the positive impact of negative case-law”, în *El Tribunal Europeo de Derechos Humano. Una visión desde dentro. En homenaje al juez Josep Casadevall*, Tirant Lo Blanch, Valencia, 2015, p. 343-356, la p. 352.

92 A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 97).

93 A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 97).

94 A se vedea punctul 21 din cererea de decizie preliminară.

95 A se vedea hotărârea Supreme Court of the United Kingdom din 19 aprilie 2023, Morgan ș.a./Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, punctul 69, disponibilă la adresa: https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056

94. Suntem pe deplin conștienți de faptul că aceasta este intenția invocată a legiuitorului. În special, împrejurarea că modificarea în cauză vizează în mod specific infractorii teroriști prin introducerea unui regim specific de liberare condiționată pentru anumite infracțiuni de terorism ar putea fi interpretat ca un indiciu al faptului că, în realitate, intenția a fost de a majora pedeapsa pentru astfel de infracțiuni. De asemenea, ne putem întreba dacă, în general, decizia de a priva anumite categorii de infractori de liberarea anticipată se referă într-adevăr mai degrabă la problema tehnică a executării decât la redefinirea pedepsei în sine. Or, altfel spus, după cum a afirmat Court of Appeal (Curtea de Apel) în Hotărârea Uttley, care a fost, într-adevăr, casată de House of Lords (Camera Lorzilor), este o „ficțiune" să se susțină că pedeapsa nu a devenit mai severă [96].

95. Cu toate acestea, nu vedem în ce mod această intenție legislativă, dacă ar exista, ar putea repune în discuție, în ceea ce privește prezenta cauză, principiul fundamental potrivit căruia pedeapsa ca atare nu a fost modificată. Trebuie adăugat că, deja în Hotărârea Hogben, obiectivul declarat al măsurii a fost acela de a viza anumite categorii de infracțiuni [97]. Cu toate acestea, Comisia de la Strasbourg nu a părut să considere problematică această considerație [98].

96. În plus, considerăm că introducerea unei evaluări a pericolului potențial al unui individ pentru public face parte din politica penitenciară. Cu titlu ilustrativ, întrebarea esențială este dacă, după ce a executat o parte substanțială a pedepsei în închisoare, o persoană are dreptul să părăsească închisoarea la un moment dat. În cazul în care Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată) ajunge la concluzia că persoana în cauză reprezintă un pericol public *la momentul respectiv* și trebuie să execute o parte mai lungă a unei pedepse în închisoare, nu vedem în ce mod acest lucru ar afecta severitatea intrinsecă a pedepsei prevăzute inițial. Pedeapsa ca atare nu este modificată; depinde de persoana în cauză *la momentul respectiv* să acționeze în consecință și să demonstreze Parole Commissioners (Comisiei pentru Liberare Condiționată) că este aptă să părăsească penitenciarul. În opinia noastră, acest aspect este complet disociat de pedeapsa aplicată. Este vorba despre o politică penitenciară aproape tradițională. Faptul că lipsirea de libertate a persoanei persistă este o consecință a acesteia.

97. În această privință, dorim să subliniem că considerațiile de la punctul anterior presupun în mod absolut că competența Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată) se limitează la aspectul dacă persoana în cauză reprezintă o amenințare pentru public la un moment dat, că evaluarea este efectuată în mod riguros în conformitate cu un protocol stabilit și că este documentată în mod corespunzător. În plus, Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată) nu trebuie să se poate prevala de nicio altă putere de apreciere.

98. În cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, considerăm că măsurile modificate se referă la executarea unei pedepse. Acestea nu afectează natura intrinsecă a pedepsei prevăzute inițial și, prin urmare, potrivit jurisprudenței Curții EDO analizate mai sus, nu intră sub incidența articolului 7 paragraful 1 din CEDO.

99. Rămâne să ne întrebăm dacă, într-o situație precum cea din prezenta cauză, articolul 49 alineatul (1) din cartă oferă sau ar trebui să ofere o protecție mai extinsă decât articolul 7 paragraful 1 din CEDO.

96 A se vedea nota de subsol 70 de mai sus.

97 *In casu*, infracțiunea de omor asupra ofițerilor de poliție sau a ofițerilor din penitenciare, asasinate teroriste, crime motivate sexual sau acte de sadism împotriva copiilor și asasinate în cursul unor jafuri armate; a se vedea Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului din 3 martie 1986, Hogben împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, punctul 4).

98 *Ibidem.*

iii) Cu privire la articolul 52 alineatul (3) din cartă

100. Potrivit articolului 52 alineatul (3) din cartă, în măsura în care carta conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de CEDO. Trebuie subliniat că articolul 52 alineatul (3) din cartă conține o garanție, iar nu o simplă opțiune a Uniunii de a se asigura că nu se aduce atingere înțelesului și întinderii drepturilor corespunzătoare prevăzute de CEDO [99]. În același timp, această dispoziție precizează că acest lucru nu împiedică dreptul Uniunii să ofere o protecție mai extinsă.

101. Cu toate acestea, nu vedem niciun motiv pentru a considera că aceasta ar trebui să fie situația. Curtea a declarat că articolul 49 din cartă conține cel puțin aceleași garanții precum cele prevăzute la articolul 7 din CEDO de care trebuie să se țină seama, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, ca prag de protecție minimă [100]. Totuși, această afirmație, în sine, se limitează la a enunța modul de redactare a articolului 52 alineatul (3) din cartă [101].

102. Astfel cum a arătat Comisia, nu există o tradiție constituțională comună statelor membre în sensul că domeniul de aplicare al articolului 49 alineatul (1) din cartă este sau ar trebui să fie mai larg decât cel al articolului 7 paragraful 1 din CEDO.

103. De asemenea, nu vedem niciun aspect specific ordinii juridice a Uniunii care să justifice o protecție mai extinsă. Pot exista domenii de drept în care există motive întemeiate pentru ca Uniunea Europeană să prevadă o protecție mai mare decât cea prevăzută de dreptul corespunzător din CEDO. Această situație nu se regăsește însă în speță. Ar trebui să ne amintim tensiunea intrinsecă și naturală dintre eventuala invocare a articolului 49 din cartă și nivelul ridicat de încredere (chiar dacă nu este o încredere reciprocă) [102] care continuă să existe între Uniunea Europeană și Regatul Unit în ceea ce privește respectarea drepturilor fundamentale [103]. Într-o astfel de situație, echilibrul atent dintre aceste două principii se realizează cel mai bine printr-un nivel de protecție a drepturilor fundamentale aliniat la nivelul conferit de CEDO. În acest context putem fi de acord, încă o dată, cu regretatul Lord Bingham, care a afirmat că „înțelesul [CEDO] ar trebui să fie uniform în toate [statele] părți la aceasta. Sarcina instanțelor naționale este de a ține pasul cu jurisprudența Curții de la Strasbourg pe măsură ce aceasta evoluează în timp: nu într-o măsură mai mare, dar cu siguranță nu într-o măsură mai mică. [104]” Același lucru ar trebui să fie valabil și pentru Curte în prezenta cauză.

3) Observații finale

104. Am dori să încheiem prezentele concluzii cu două observații finale, în spiritul cărora instanța de trimitere trebuie să efectueze propria apreciere.

99 A se vedea Callewaert, J., „L'adhésion de l'Union européenne à la Convention européenne des droits de l'homme: une réponse logique à l'optionalité de la Convention européenne des droits de l'homme en droit de l'Union européenne”, în *Revue trimestrielle des Droits de l'Homme*, vol. 36, nr. 141, 2025, p. 9-29, p. 12.

100 A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 92 și jurisprudența citată).

101 Articolul 52 alineatul (3) din cartă nu se opune ca dreptul Uniunii să ofere o protecție mai extinsă decât CEDO.

102 Înțelegem că Curtea recurge la principiul încrederii *reciproce* pentru a face referire numai la relația dintre statele membre ale Uniunii Europene; a se vedea Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 92 și jurisprudența citată). În schimb, considerăm că nivelul de încredere dintre Uniunea Europeană și Regatul Unit este considerabil mai ridicat decât în cazul majorității celorlalte state terțe.

103 A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559).

104 A se vedea Regina/Special Adjudicator (Intimat) ex parte Ullah (FC) (Recurent), [2004] UKHL 26, punctul 20, disponibil la adresa: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040617/ullah-1.htm

105. În primul rând, prezenta cauză se limitează la garanțiile prevăzute la articolul 7 paragraful 1 din CEDO și la articolul 49 din cartă. Astfel cum s-a demonstrat în prezentele concluzii, măsurile care reglementează executarea unei pedepse nu pot, în principiu, să facă obiectul unui control în temeiul articolului 7 paragraful 1 din CEDO. Cu toate acestea, nu trebuie pierdut din vedere faptul că deținuții continuă să beneficieze de o serie întreagă de alte drepturi fundamentale, cum ar fi dreptul de vot în temeiul articolului 3 din (primul) Protocol adițional la [CEDO] sau anumite drepturi care fac parte din garantarea respectării vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței prevăzute la articolul 8 din CEDO [105], pentru a nu menționa decât două exemple.

106. În al doilea și ultimul rând, dorim să subliniem încă o dată că revine instanței de trimitere sarcina de a aplica interpretarea propusă în cauza cu care este sesizată și că, în cadrul acestui exercițiu, trebuie să facă tot posibilul pentru a examina dacă măsurile în cauză, care au fost calificate drept „politică penitenciară” de către Regatul Unit, constituie într-adevăr o politică care reglementează doar executarea unei pedepse.

VI. Concluzie

107. În lumina tuturor considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea adresată de Supreme Court (Curtea Supremă, Irlanda) după cum urmează:

Articolul 49 alineatul (1) a doua teză din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

trebuie interpretat în sensul că noțiunea de „pedeapsă mai mare” care figurează în această dispoziție nu include, în principiu, o situație în care dispozițiile legale care reglementează un regim de liberare condiționată au fost modificate pentru a prevedea că dreptul la liberare condiționată automată, după executarea primei jumătăți a unei pedepse aplicate, a fost înlocuit cu un drept la liberare condiționată după executarea a cel puțin două treimi din pedeapsa aplicată, atunci când această liberare depinde de o evaluare efectuată de Parole Commissioners (Comisia pentru Liberare Condiționată).

[105] A se vedea, pentru mai multe detalii, Padfield, N., „Article 8 and the rehabilitation of offenders: a view from Cambridge, England”, în Casadevall, J., și Raimondi, G., *et al.*, *Liber amicorum Dean Spielmann*, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2015, p. 457-464.